

KRIMINALISTIKOS STRATEGIJOS VIETA LIETUVOS IR VOKIETIJOS KRIMINALISTIKOS MOKSLO SISTEMOJE

Ilona Tamelė,

Mykolo Romerio universiteto
Viešojo saugumo akademijos
Statutinio ugdymo institutas,
Ateities g. 20, 08303 Vilnius, Lietuva,
<ilonatam@mruni.eu>

Anotacija

Šiame straipsnyje nagrinėjama kriminalistikos strategijos samprata ir jos vieta kriminalistikos moksle, remiantis Vokietijos kriminalistikos mokslo struktūra. Kriminalistikos moksle nuo seno vyksta daug diskusijų tarp kriminalistikos mokslininkų, kurių pozicijos dėl kriminalistikos strategijos supratimo, jos turinio ir vietos kriminalistikos moksle nėra vieningos ir neabejotinai reikalauja išsamios mokslinės analizės bei suvokimo. Lietuvai, būnant Europos Sąjungos nare, atėjo laikas iš naujo permąstyti Lietuvos kriminalistikos dalyką ir jo struktūrą, galimai patikslinant jo struktūrines dalis, išplečiant ir inkorporuojant į ją kriminalistikos strategiją. Autorė ištyrė Vokietijos ir Lietuvos kriminalistų pozicijas dėl kriminalistikos strategijos vietos kriminalistikos moksle, jas susistemino ir mokslškai apibendrino.

Raktiniai žodžiai: kriminalistika, kriminalistikos mokslas, kriminalistikos strategija.

Įvadas

Lietuvos kriminalistika, pakankamai klaidžiojusi klystkeliais¹, vis tiek sugebėjo ne tik sukurti labai rimtą ir įvairiapusę analitinių ir pažintinių priemonių arsenalą – teorinį, techninį, taktinį bei metodologinį, bet ir sukaupti patirties kaip jį panaudoti tiriant nusikaltimus ir dirbant su įvairiais įrodymais bei kitais kriminalistine prasme reikšmingais faktais, bei dosniai dalinasi savo galimybėmis su kitais mokslais.

Tačiau, anot Enrico Ferri pastebėjimo, yra du būdai išsaugoti mokslinį palikimą: pirma, galima jį priimti ir perduoti savo palikuoniams nepaliestą, užsiimant tik žinių perdavimu ir paprastu moksliniu kramtymu, kuris yra ir

¹ Kurapka, V. E., Malewski, H. (2021). Po dvidešimties metų... straipsnio „Kriminalistikos mokslas vykdant teisės reformą Lietuvoje“ pėdsakais. *Public security and public order*, (27).

lengvas, ir patogus, arba galima savo pastangomis jį padauginti ir pakelti jo vertę, ir tai, jo nuomone, yra pagrindinė žmonių, atsidavusių mokslui, pareiga. Jis buvo įsitikinęs, kad niekada nebus įmanoma apibrėžti jokių mokslo ribų, nes neišsenkantis gamtos reiškinių judėjimas visada kuria naujas kryptis ir skatina naują evoliuciją.

Aktualūs gyvenimo procesai ir nuolat kintanti saugumo situacija Europos Sąjungoje ir Lietuvoje, globalizacija, skaitmenizavimas ir kiti greitai besivystantys procesai skatina pamąstymą, ar Lietuvos kriminalistikos atstovams neatėjo laikas permąstyti ir iš naujo įvertinti turimas ar gal ir neturimas kriminalistikos žinias, išryškinant tikrai vertingas, kurias reikia toliau plėtoti, ir atskirti nuo jų klaidingas, aktualumo nebetekusias pozicijas. Taip pat atsirandant dideliam harmonizuoto tarptautinio teisės saugos institucijų bendradarbiavimo poreikiui (kur kriminalistika, kaip pabrėžia Europos Taryba, gali reikšmingai prisidėti prie to), autorės nuomone, Lietuvos kriminalistikai reikia naujų koncepcijų ir tyrimų, papildomai dar orientuotų į Europoje pagrindinių kriminalistinių mokyklų pasiekimus, tendencijas, gerąją praktiką, turint omenyje, kad dabartinės Lietuvos kriminalistikos pagrindai išsivystė iš Rytų Europos kriminalistikos mokyklos. Todėl, autorės nuomone, Lietuvos kriminalistikai būtina išnagrinėti kriminalistikos mokslo skirtumus ir kai kuriose srityse pasivyti Vakarų Europos, pvz. germanų, romanų, anglosaksų kriminalistines mokyklas.

Šiame kontekste atkreipiamas dėmesys, kad, atsirandant vis didesniam poreikiui tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu analizuoti bendrąsias ir specialiąsias organizacines kovos su nusikalstamumu struktūras, tai grąžina mus prie diskusijų apie kriminalistikos strategiją ir poreikio toliau tyrinėti šį institutą ir žiūrėti į jį galbūt jau kaip į savarankišką kriminalistikos mokslo dalį, nes nemažai problemų, pvz. nusikaltimų tyrimo planavimo, organizavimo, koordinavimo, sąveikos su įvairiomis įstaigomis, institucijomis, asmenimis nusikaltimų atskleidimo, tyrimo ir prevencijos procese, modelių situacijų, ir kiti bendri klausimai makro lygmeniu, neranda savo vietos esamoje kriminalistikos mokslo sistemoje.

Todėl šio straipsnio tikslas – ištirti kriminalistikos strategijos sąvoką, išanalizuoti jos vietą Vokietijos ir Lietuvos kriminalistikos moksluose, pateikti šiuo klausimu tam tikras įžvalgas.

Šiuo tikslu straipsnyje buvo atlikta mokslinės literatūros analizė, panaudoti alternatyvų ir mokslinės bei praktinės informacijos analizės metodai, taip pat lyginamojo metodo pagalba yra lyginama kriminalistikos strategijos vietą Vokietijos ir Lietuvos kriminalistikos moksle.

Kriminalistikos strategijos samprata Lietuvoje ir Vokietijoje

Vienas iš pirmųjų Lietuvos kriminalistų – mokslininkų, kuris iškėlė klausimą apie savarankiškos kriminalistikos dalies – kriminalistikos strategijos – įtraukimą į bendrą kriminalistikos sistemą, buvo profesorius E. Palskys². Ši mokslininko pozicija, ar gal ir siūlymas, nesulaukė didesnio atgarsio Lietuvoje.

Tradicinė kriminalistikos sistema, tame tarpe ir Lietuvos, susideda iš keturių pagrindinių elementų: bendroji kriminalistikos teorija, kriminalistikos technika, kriminalistikos taktika ir atskirų nusikalstamų rūšių tyrimo metodika (kriminalistikos metodika)³. Dauguma šiuolaikinių vokiečių mokslininkų prie šių pagrindinių keturių elementų priskiria dar kriminalistikos strategiją ir laiko ją, pagal savo struktūrą, trečiąja pagrindine kriminalistikos dalimi kartu su kriminalistikos taktika ir kriminalistikos technika, kai Lietuvoje beveik nekalbama apie kriminalistikos strategiją.

Vokietijoje apie kriminalistikos strategijos sąvoką ir jos turinį pradėta diskutuoti palyginus neseniai. Tikroji diskusija apie kriminalistikos strategiją ir jos santykį su kriminalistikos taktika konkrečiai ir kriminalistika apskritai buvo pradėta tik XX a. antrojoje pusėje. Ilgą laiką buvo keliamas klausimas, koks objektas turėtų būti siejamas su šia sąvoka. Prasidėjo ir nuomonių išsiskirstymas dėl to, kokią vietą šis dalykas turėtų užimti kriminalistikos mokslų apskritai ir konkrečiai kriminalistikos kontekste. Tokių nuomonių įvairovę lėmė tai, kad nebuvo nei pakankamai teoriškai užtikrintų žinių, nei praktiškai svarbios kriminalistikos strategijos struktūros⁴.

Vokietijos kriminalistikos strategijos sąvokos supratimas ir kriminalistikos strategijos dalyko nustatymas vis dar yra sudėtingas uždavinys, nes sąvoka „kriminalistikos strategija“ iš pradžių atrodo gana migloto turinio. Bandydami apibrėžti šį terminą dažniausiai yra paimti iš policijos mokyklų mokymo vadovėlių ir paprastai neatrodo labai aiškūs, pavyzdžiui, tokia (ar panašia) forma: „Kriminalistikos strategija – tai policijos pajėgų bendradarbiavimas siekiant įgyvendinti nusikalstamumo politikos tikslus, orientuojant visą policijos organizaciją į kovą su nusikalstamumu“⁵.

² Palskys, E. (1981). Dėl kriminalistinės strategijos (klausimo iškėlimas). *Šiuolaikinio mokslo ir technikos laimėjimų panaudojimas tardymo organų ir teismų veikloje kovojant su nusikalstamumu*. Respublikinės mokslinės konferencijos tezės.

³ Kurapka, V. E., Matulienė, S., Bilevičiūtė, E., Juškevičiūtė, J., Novikovienė, L., Jurka, R., Valūnė, R. (2021). *Kriminalistika: teorija ir technika*.

⁴ Berthel, R., Lapp, M. (2017). Kriminalstrategie. Reihe: *Grundlagen der Kriminalistik*, Band 51, 204.

⁵ Berthel, R., Lapp, M. (2017). Kriminalstrategie. Reihe: *Grundlagen der Kriminalistik*, Band 51, 204.

Tačiau, jei ieškosime šio termino išaiškinimo specializuotoje Vokietijos kriminalistinėje literatūroje, teks ilgai ieškoti. Daugiausia jų galima rasti per „antikvarines“ paieškos sistemas, o tai rodo, kad knygos ir pirmosios literatūros nuorodos į terminą „kriminalistikos strategija“ jau yra „nusidėvėjusios“, pvz., Hanso Groso „Teismo tardytojo vadovas“, kurią nuo 1978 m. iki 10-ojo leidimo tęsė Geerdsas⁶, arba Schäferio 14 tomų knygų serijos „Kriminalistikos pagrindai“ 11 tome „Kriminalistikos strategija ir taktika“⁷ arba Klinko ir Korduso knyga „Kriminalistikos strategija – policijos nusikaltimų prevencijos pagrindai“, kur jie pirmieji Vokietijoje sistemingai ir išsamiai bandė aprašyti kriminalistikos strategiją. Tuo metu jie kriminalistiką laikė kriminologijos dalimi, o kriminalistikos strategiją, skirtą bendram nusikalstamumo reiškiniui nagrinėti – trečiąja kriminalistikos mokslo sudedamąja dalimi (kartu su kriminalistikos taktika ir kriminalistikos technika)⁸. 1983 m. W. Burghardtas, apibūdinamas kriminalistikos vietą mokslų sistemoje, jos uždavinius represinėje ir prevencinėje srityje, egzistavimo sąlygas (teisiniai, organizaciniai ir politiniai aspektai), taip pat rašė ir apie kriminalistikos strategiją⁹. J. Zirke, H. R. Jansenas ir R. Finkelis taip pat tyrė įvairius kriminalistinės strategijos aspektus ir veiksnius, kriminalistinę strategiją vertindami kaip vadybos doktriną¹⁰. E. Kube ir Schreiberis pripažino, kad makro lygmens nusikalstamumo kontrolė (nusikalstamumas kaip reiškiny visuomenėje arba nusikaltėlių kategorijų požiūriu) pirmiausia apibūdinama kaip strateginis tikslas. Be to, jie atkreipė dėmesį į tai, kad trūksta patobulintų konkrečių metodų, visų pirma skirtų nusikalstamumui prognozuoti ir strateginėms koncepcijoms vertinti. G. M. Zimmermannas kriminalistikos strategiją apibrėžė kaip visapusišką nusikalstamumo kontrolės priemonių planavimą ir įgyvendinimą pagal teises ir politines normas, atsižvelgiant į piliečių saugumo jausmą ir materialinius bei žmogiškuosius išteklius, siekiant sumažinti nusikalstamumą¹¹. A. Forkeris kriminalistikos strategiją suprato kaip racionalų policijos bendradarbiavimą, siekiant nacionalinių

⁶ Groß, H., Geerds, F. (1977/1978). *Handbuch der Kriminalistik*. Band 1, 10. 4.

⁷ Schäfer, H. (1973). *Kriminalstrategie und Kriminaltaktik*.

⁸ Klink, M., Kordus, S. (1986). *Kriminalstrategie – Grundlagen polizeilicher Verbrechensbekämpfung*.

⁹ Plačiau žiūrėti: Burghard, W. (1983). Entwicklungsstand und Tendenzen der praktischen Kriminalistik in der Bundesrepublik Deutschland. *BKA-Forschungsreihe Band 16*, 177. Kube, E., Udo Störzer, H., Brugger, S. *Wissenschaftliche Kriminalistik*, Band 1.

¹⁰ Plačiau žiūrėti: Ziercke, J., Jansen, H. P., Finkel, R. (1992). Aufklärung von Straftaten als strategische Aufgabe. Kube, E., Udo Störzer, H., Klaus J. Timm K. (Hrsg.) *Kriminalistik, Handbuch für Praxis und Wissenschaft*, Band 1.

¹¹ Plačiau žiūrėti: Zimmermann, H. M. (1995). Kriminalstrategie. *Kriminalstrategie, Schlussbericht für das Seminar Kriminalstrategie*.

ir tarptautinių baudžiamosios politikos tikslų, kad būtų vadovaujamosi bendru nusikalstamumo kontrolės organizavimu.¹² Brisach ir kt. savo knygoje „Nusikalstamumo kontrolės planavimas – kriminalistikos strategija naudojant kasdienio nusikalstamumo, su narkotikais susijusio nusikalstamumo arba organizuoto nusikalstamumo pavyzdį“ išskiria šiuos kriminalistinio strateginio planavimo elementus: informacijos apdorojimas, išaiškinimas ir prognozavimas, tikslų formavimas, veiksmų analizė, kontrolė ir vertinimas¹³. K. Grafle kriminalistikos strategiją laikė trečiaja kriminalistikos mokslo dalimi, skirta spręsti savarankiškas užduotis, susijusias su represinių ir prevencinių priemonių planavimu ir įgyvendinimu, siekiant kontroliuoti nusikalstamumą ir jį sumažinti¹⁴. H. V. Rogetas taip pat atkreipia dėmesį į strateginės analizės naudą saugumo planavimui, mokymui ir išankstiniam mokymuisi, išankstiniam sprendimų priėmimui, gebėjimui taikyti prevencines priemones prieš galimus nusižengimus¹⁵.

Terminas „kriminalistikos strategija“ vokiečių literatūroje pirmą kartą paminėtas 1927 m. Augsburgio policijos kapitono Juliero straipsnyje¹⁶ „Kariuomenės kovos principų taikymas kriminalistikoje“, kur buvo pateikta karinės strategijos ir kriminalistikos strategijos principų paralelės. Jame Julieras apibūdina „aukštos kvalifikacijos, gerai apmokytos ir greitos orientacijos kriminalistinių tyrimų grupės, aprūpintos moderniausia ir geriausia kovine įranga kriminalistine prasme (fotografavimo ir kitais prietaisais) ir praktine prasme (pistoletais, apsauginiais šarvais), aprūpinimą“ kaip vieną iš esminių kriminalistinių tyrimų strategijos uždavinių¹⁷.

Taigi matome, kad sąvoka „kriminalistikos strategija“ nėra naujas reiškinys. Vokietijos mokslininkai jau prieš keliasdešimt metų bandė išgryninti šią sąvoką, susiedami ją su šiais komponentais: nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu

¹² Plačiau žiūrėti: Forker, A. (2000). Einführung in die Kriminalistik. In Jaeger, R. (Chefredaktion), *Kriminalistische Kompetenz*.

¹³ Brisach, C-E., Ullmann, R., Sasse, G., Hübner, E., Desch, R. (2001). Planung der Kriminalitätskontrolle. *Kriminalitätsstrategie am Beispiel der Alltagskriminalität, der Rauschgiftkriminalität und der Organisierten Kriminalität*.

¹⁴ Plačiau žiūrėti: Graf, Ch. (2002). Perspektiven der Kriminalistik. Unter dem Aspekt von Internationalisierung, Computerisierung, Privatisierung, Spezialisierung und Qualitätssicherung. *Kriminalistik*, Heft 6.

¹⁵ Plačiau žiūrėti: Rogge, H. W. (2005). Strategische Analyse zur Planung der Kriminalitätsbekämpfung. *Kriminalistik*, 140–143.

¹⁶ Julier, M. (1927). *Die Anwendung militärischer Kampfgrundsätze des Heeres in der Kriminalistik*.

¹⁷ Berthel, R., Lapp, M. (2017). Kriminalstrategie, Band 51 von Grundlagen der Kriminalistik. *Kriminalistik*, 29.

policijos bendradarbiavimas, atsižvelgiant į baudžiamąją politiką bei piliečių saugumą, informacijos vertinimas ir apdorojimas, prognostiniai veiksniai, strategijų ir koncepcijų kūrimas, materialieji ir žmogiškieji ištekliai ir galiausiai – nusikalstamumo prevencinių priemonių planavimas ir įgyvendinimas, atsižvelgiant į teisinę ir politinę situaciją. Tačiau galima drąsiai teigti, kad sąvoka „kriminalistikos strategija“ yra tobulintina, atsižvelgiant į šiuolaikinius procesus, tendencijas ir mokslo pasiekimus.

Kriminalistikos strategija šių dienų aktualijose Vokietijoje

Pastaraisiais metais R. Bertelis daug dėmesio skyrė kriminalistikos strategijos istorinės raidos Vokietijoje tyrimui, jos turiniui ir vietai kriminalinių mokslų sistemoje, kriminalistikos strategijos ir kriminalinės politikos santykiui¹⁸. Vienas iš paskutinių darbų yra 2017 metais R. Bertelio ir M. Lappo išleista knyga „Kriminalistikos strategija“¹⁹, kur jie parengė metodologines gaires, kurios padės visapusiškai suprasti praktinę, į pavyzdį orientuotą ir teoriškai pagrįstą kriminalistikos strategiją ir taip prasmingai sujungia sąvokos ir dalyko supratimo sunkumus.

Pasak jų²⁰, kriminalistikos strategija – tai „ne tik kriminalinės politikos gairių įgyvendinimas“, mat ir technika bei taktika kriminalistikoje reikalauja struktūruoto ir gerai pagrįsto plano, kaip įgyvendinti jų poveikį. Dėl šios priežasties R. Bertelis ir M. Lappas remiasi jau išbandyta ir patikrinta „kriminalistikos strategijos“ apibrėžtimi, kuri jau buvo panaudota 2006 m. išleistoje jų knygoje²¹: „Kriminalistikos strategija yra kriminalistikos subdisciplina, nagrinėjanti kovos su nusikalstamumu priemonių visumos planavimą ir organizavimą, remiantis žiniomis apie objektyvią nusikalstamumo situaciją ir gyventojų saugumo jausmą. Tai darant, atsižvelgiama į teises, ekonomines, kultūrinės, istorines, politines ir socialines pagrindines sąlygas, kurios lemia organizacijos tikslą“. Tačiau ir jie pabrėžia, kad „kriminalistikos strategijos“ sąvoka ir objektas vis dar nėra aiškiai apibrėžti, atsižvelgiant į daugybę šiuolaikinių iššūkių.

Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad daugumoje pateiktų apibrėžimų strategija

¹⁸ Berthel, R. (2005). Kriminalstrategie gestern und heute. Eine Betrachtung zur Entwicklung einer Teildisziplin der Kriminalistik, zu ihren Wurzeln und Perspektiven. Teil 1. *Kriminalistik*, Heft 11.

¹⁹ Berthel, R., Lapp, M. (2017). Kriminalstrategie. Reihe: *Grundlagen der Kriminalistik*, Band 51, München / Heidelberg.

²⁰ Berthel, R., Lapp, M. (2017). Kriminalstrategie. Reihe: *Grundlagen der Kriminalistik*, Band 51, München / Heidelberg.

²¹ Berthel, R., Pezolt, P., Spang, T., Westphal, N., Zott, H. (2006). Kriminalstrategie – Der kriminalstrategische Problemlösungsprozess / Ein Orientierungsrahmen. *Richard Boorberg Verlag*.

jau skiriasi nuo taktinio pobūdžio atskirų atvejų pagal šios sąvokos supratimą. Strateginiai aspektai apima politinius, socialinius, teisinius ir organizacinius veiksnius, kurie daro įtaką būsimam policijos darbui. Tai taip pat taikoma ir dabartiniam kiekybiniam, ir kokybiniam policijos informacijos sąvado tobulinimui²².

Tokiu būdu ji daro poveikį kasdieniam policijos darbui, pasireiškiantį „į ateitį orientuotu planingu policijos elgesiu ir organizaciniais ketinimais, orientuotais į socialinį vystymąsi, kuriais siekiama įgyvendinti vidaus saugumo politiką bendradarbiaujant visoms policijos (o pastaruoju metu tikriausiai ir socialinėms) jėgoms ir, jei reikia, įgyvendinti pokyčius“²³.

Kriminalistikos strategija taip pat apibūdinama kaip „ryšys tarp kriminalistinės praktikos ir politikos“²⁴, tačiau politika nustato pagrindines gaires²⁵. Todėl kai kurie autoriai, siekdami dar aiškiau atskirti šį terminą nuo kriminalinės

²² Informacijos sąvaduose paprastai pateikiami neįvertinti duomenys apie užregistruotus nusikaltimus, kurie yra nepakankamai svarbūs laiko ir erdvės požiūriu ir neturi tamsaus lauko duomenų, todėl šitie duomenys nėra pakankami strateginiams svarstymams.

²³ Policijos tarnybos nuostatai 100 – (Polizeidienstvorschrift (PDV) 100, „Führung und Einsatz der Polizei“ – Ausgabe 1999 – RdErl. d. MfV.11. 11. 1999 – 24.2–02424/PDV100, Nieder-sachen), 20 priedas; tačiau šių tikslų įgyvendinimą vis dar reikia tobulinti, pavyzdžiui, kriminalistiniu (kriminalistikos strategijos) požiūriu vis dar būtina skubiai reformuoti Kriminalinės policijos pranešimų tarnybą (KPMĐ), siekiant skubiai reikalingo ir praktiškai įgyvendinamo federalinių žemių informacijos mainų ir analizės tinklo standartizavimo, kurio reikalaujama jau kelis dešimtmečius, arba sukurti vieningą policijos bylų tvarkymo sistemą visoje Vokietijoje. 2016 m. buvo nuspręsta bandomuoju būdu sukurti naują Policijos informacijos ir analizės tinklą (PIAV) tam tikroms reikšminių sritims ir šiuo metu projektas yra įgyvendinamas, reikia pažymėti, kad tai gali būti permainos strateginio pobūdžio. PIAV iš esmės sudaro operatyvinius ir strateginius komponentai. PIAV operatyvinius komponentas visų pirma skirtas tyrimams inicijuoti, lydėti ir remti. Be to, strateginis komponentas sudaro pagrindą nustatyti operatyvinius prioritetus ir priemonių koncepcijas, taip pat konsultuoti policijos ir politinę vadovybę bei sprendimų priėmimo lygmenis. Federacijos ir federalinių žemių policijos pajėgos intensyviai dirba siekdamos įgyvendinti šį sudėtingą informacijos apie nusikaltimus ir pažeidėjus tinklą. Pirmasis PIAV-Operativ etapas su nusikaltimų, susijusių su ginklais ir sprogmenimis, byla pradėjo veikti 2016 m. gegužės mėn., o nuo 2018 m. birželio mėn. jis buvo papildytas smurtinių nusikaltimų / pavojingų nusikaltimų ir nusikaltimų, susijusių su narkotikais sritimis. 2020 m. birželio 17 d. PIAV bylos dėl nusikaltimų nuosavybei / turtinių nusikaltimų, nusikaltimų elektroninėje erdvėje ir seksualinių nusikaltimų, taip pat kontrabandos / prekybos žmonėmis / išnaudojimo nusikaltimų ir finansinių nusikaltimų, buvo vienu metu pateiktos nagrinėjimui. Planuojami tolesni plėtros etapai, įskaitant pinigų plovimo, korupcijos, politiškai motyvuotų nusikaltimų ir organizuoto nusikalstamumo sritis, kuriose turėtų būti įgyvendinti 2024 m. PIAV-Strategic buvo įgyvendinama lygiagrečiai. PIAV strateginė programa pradėjo veikti 2021 m. liepos 1 d.

²⁴ Clages, H. (2003). Kriminalistik im Aufbruch. *Kriminalistik* (57), 4 Heft, 240.

²⁵ Zimmermann, H. M. Kriminalstrategie. In: Kniesel, M., Kube E., Murck, M. (Hrsg.). *Handbuch für Führungskräfte der Polizei – Wissenschaft und Praxis*, 646.

politikos, su kuria, viena vertus, jis glaudžiai susijęs, o kita vertus, kad priskirti jį bendrai kriminalistikos sistemai, mano, kad reikia platesnio apibrėžimo. Taigi Zimmermannas jau 1996 m.²⁶ į ateitį orientuotai apibūdino ją taip: „Politiškai ir teisiškai apibrėžtos misijos – užkirsti kelią nusikalstamumui ir jį slopinti – įgyvendinimo doktrina, pasitelkiant visapusiškai suplanuotas, viduje ir išorėje suderintas priemones, kurios turi būti įgyvendinamos vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu ir kuriose turi būti atsižvelgiama į veiksmingumo aspektą“. Todėl specializuotoje literatūroje ši tema taip pat daugiausia skirstoma į „planavimo“ ir „operatyvinės kriminalistikos strategijos“ kategorijas²⁷. Pirmoji, „kriminalistikos strategijos planavimas“, apibūdinama ir kaip policijos užduotis „pagal pareigą patarti“ („iš apačios į viršų“ – angl. „bottom-up“) politikos atžvilgiu, ir kaip kriminalinės politikos gairių įgyvendinimas („iš viršaus į apačią“ – angl. „top-down“).²⁸ Vokietijoje policijos patirtis apie nusikalstamumo priežastis ir sąlygas bei jo apraiškas patenka į politinių sprendimų priėmimo lygmenį ne tik atskirais atvejais kasdieniame²⁹ gyvenime, bet ir per suvažiavimus, konferencijas³⁰ ir darbą komitetuo-

²⁶ Zimmermann, H. M. Kriminalstrategie. In: Kniesel, M., Kube E., Murck, M. (Hrsg.). *Handbuch für Führungskräfte der Polizei – Wissenschaft und Praxis*, 646.

²⁷ Pirmą kartą tai buvo užfiksuota Klinko ir Korduso knygoje „Kriminalistikos strategija – policijos nusikaltimų prevencijos pagrindai“, p. 23 (žr. 8 išnašą); taip pat plg. Ackermann, R. et al. (2000). Zum Stellenwert der Kriminalistik. Stellung der Kriminalstrategie zur Kriminalistik. Allgemeine Theorie und Methodologie der Kriminalistik. Teil II. *Kriminalistik*. (54), 657; toliau Brisach, C.-E., Ullmann, R., Sasse, G., Hübner, E., Desch, R. (2001). Planung der Kriminalitätskontrolle. *Kriminalitätsstrategie am Beispiel der Alltagskriminalität, der Rauschgiftkriminalität und der Organisierten Kriminalität*, 36.

²⁸ Taip, pavyzdžiui, teigia Schmelzas (1997) savo straipsnyje Die Kriminalistik im System der Kriminalwissenschaften. *Kriminalistik*, (51), 561 arba Ackermann, R. et al. (2000). Zum Stellenwert der Kriminalistik. Stellung der Kriminalstrategie zur Kriminalistik. Allgemeine Theorie und Methodologie der Kriminalistik. Teil II. *Kriminalistik*. (54), 657. Beje, ir vieni, ir kiti „kriminalistikos strategijos planavimą“ nepriskiria kriminalistikos sistemai, bet priskiria jį tiesiogiai kriminalinės politikai, kaip kriminalinės politikos sistemų operacionalizavimo lygmuo.

²⁹ Pvz., reguliariai informuojant policijos departamentų prie (žemės-) vidaus reikalų ministerijų vadovybę siunčiant jiems vadinamuosius „WE pranešimus“ (pranešimus apie „svarbius įvykius“ („Wichtige Ereignisse“).

³⁰ Pavyzdžiui, kasmetinėse BKA rudens konferencijose, kurios visada organizuojamos pagal aktualią nusikalstamumo politikos temą; 2015 m. tai buvo „Tarptautinis terorizmas“, o 2016 m. – „Nusikalstamumas Vokietijoje dėl pasaulinių krizių ir konfliktų įtakos“, 2017 m. – „Policija pereinamuoju laikotarpiu – iššūkiai ir ateities strategijos“, 2018 m. – „Saugumas atviroje ir skaitmeninėje visuomenėje“, 2019 m. – „Vidaus saugumo permąstymas: Socialinė diskriminacija, neapykanta ir smurtas – iššūkiai teisinei valstybei ir saugumo institucijoms“, 2020 m. rudens susitikimas atšauktas, 2021 m. – „Stabilumas, o ne susiskaldymas: ką neša ir ištvieria vidaus saugumas?“

se³¹. Jie naudojami kaip svarbus informacijos šaltinis, skirtas konkrečiam tikslui, idealiai tinkantis normų genezei arba normų suderinimui.³² Pastaroji, „operatyvinė kriminalistikos strategija“, apima „konkrečių ilgalaikių koncepcijų kūrimą remiantis sistemingu kriminalistikos strategijos planavimu ir užtikrina jų įgyvendinimą suderintomis ir koordinuotomis priemonėmis“.³³ Net kalbant apie šį kriminalistikos strategijos vaidmenį, matosi, kad strateginiai aspektai, esantys žemiau kriminalinės politikos ar aukštesnio policijos valdymo lygmenis, vaidina svarbų vaidmenį bent jau vidurinėsios grandies vadovų, t. y. tarnybinių grupių ir komisariatų vadovų, kasdienybėje, vykdamas „kriminalistikos strategijos problemų sprendimo procesą“.³⁴ Tačiau čia jau gali atsirasti pirmieji sutapimai su kriminalistikos taktika³⁵, nes atitinkamos su nusikalstamumu susijusios³⁶, tikslinės³⁷ ar regioninės³⁸ strategijos jau yra parengtos atsižvelgiant į jų įgyvendinimą. Be kita ko, „greito reagavimo“ priemonės paprastai būna kriminalistinio taktinio pobūdžio, tačiau gali būti priskiriamos ir kriminalistikos strategijai³⁹. Christe-Zeyer pabrėžia tris strate-

31 Pavyzdžiui, Vidaus reikalų ministrų konferenciją (IMK), kaip politinė institucija, tiesiogiai atsakinga už vidaus saugumą, yra suskirstyta į šešias nuolatines darbo grupes (AK). II darbo grupė – Vidaus saugumas – savo ruožtu yra suskirstyta į daugybę komitetų, įskaitant AG Kripo (Žemių kriminalinės policijos tarnybų vadovų darbo grupė su Federaline kriminalinės policijos tarnyba), kuris tiesiogiai bendradarbiauja su II darbo grupe, taigi ir su federalinės ir žemių vidaus reikalų ministerijų viešojo saugumo ir tvarkos departamentų vadovais. Į darbo grupes įeina atitinkami žemių vidaus reikalų ministerijų ir federalinės vyriausybės departamentų vadovai. II darbo grupėje taip pat dalyvauja Federalinės kriminalinės policijos tarnybos ir Vokietijos policijos universiteto atstovai.

32 Reikėtų kritiškai pažymėti, kad toks organizuotas policijos „lobizmas“ kriminalinės politikos srityje kartais vykdomas siekiant išplėsti preventinius ir represinius tyrimo institucijų įgaliojimus, rekomenduojant naujas ar platesnio masto nusikalstamas veikas ar baudžiamuosius nusižengimus arba didinant tikslinę policijos pajėgas. Paprastai į kriminologinius ar policijos mokslo kritinius atradimus beveik niekada pakankamai neatsižvelgiama.

33 Schäfer, H. (1973). *Kriminalstrategie und Kriminaltaktik*. 37.

34 Berthel, R., Lapp, M. (2017). *Kriminalstrategie*. Reihe: *Grundlagen der Kriminalistik*, Band 51, München / Heidelberg. 39.

35 Berthel, R., Lapp, M. (2017). *Kriminalstrategie*. Reihe: *Grundlagen der Kriminalistik*, Band 51, München / Heidelberg.

36 Valdyti kriminologiškai apibrėžiamo nusikalstamo reiškinio, pavyzdžiui, šiuo metu itin reikšmingo „kibernetinio nusikalstamumo“, kontrolės galimybės.

37 Juose nagrinėjami metodologiniai, logistiniai ir organizaciniai saugumo institucijų tinklo klausimai, susiję su nusikalstamumo sritimis.

38 Jos gali būti geografiškai ribotos ir paprastai susijusios su nusikalstamumo situacijos žemėlapių rengimu ir analize, kad būtų galima tikslingai spręsti skubiai spręstinas problemas (pvz., šiuo metu itin svarbią Vokietijoje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų sritį).

39 Keller, Ch., Nowrousian, B., Braun, F., Kirchhoff, M., Mokros, R. (2021). *Basislehrbuch Kriminalistik: Strategien und Techniken der Verbrechensaufklärung und – bekämpfung*. Verlag *Deutsche Polizeiliteratur*.

gijos sampratos aspektus: planingumo aspektas, ilgalaikis aspektas, grupavimo ir koordinavimo aspektas bei akcentuojamas strateginio mąstymo prognozavimo pobūdis⁴⁰.

R. Bertelis mano, kad kriminalistikos strategija atlieka svarbią kriminalinės politikos vykdytojo funkciją, susiedamas šią funkciją su kriminaline ir saugumo politika,⁴¹ kad socialiniai, ekonominiai ir politiniai pokyčiai daro formuojančią įtaką ne tik visuomenės struktūrai, elgesiui, gyvenimo būdai ir vertybių sistemoms, bet ir vidiniam saugumo jausmui, ir kad kriminalistika, kaip mokslinė disciplina, galėtų numatyti šiuos pokyčius ir, remdamasi savo metodika, galėtų pristatyti idėjas bei koncepcijas, kaip užtikrinti saugumą⁴².

Taigi kriminalistikos strategijai kaip kriminalistikos subdisciplinai, užtikrinančiai stabilumą ateities visuomenėje, turi būti skirta svarbi vieta. Kriminalistikos strategija, atsižvelgdama į dabartinius ir būsimus socialinius, ekonominius ir politinius pokyčius ir su tuo susijusius iššūkius, turi prisidėti prie teoriškai ir moksliskai pagrįsto visų kovos su nusikalstamumu priemonių planavimo ir organizavimo, taip teikdama pasiūlymus politikai ir visuomenei.

Savarankiški kriminalistiniai tyrimai, apimantys ne tik technikos ir taktikos sritis, bet ir strateginius kriminalistikos komponentus, turi būti kriminalistikos ateitis, kuri ne tik stebi mūsų visuomenės pokyčius, bet sprendžia jų iššūkius, vertina ir daro išvadas kriminalistiniu požiūriu. Ateityje kriminalistikos strategiją dar labiau nei šiandien reikėtų suprasti kaip kriminalistikos subdiscipliną, kuri turi sąsajas su kriminaline, saugumo, užsienio ir teismų politika. Socialinių įvykių stebėjimo institucionalizavimas yra toks pat būtinas laikui, kaip ir tolesnė kriminalistikos strategijos plėtra kaip disciplina universitetuose⁴³.

Pavyzdžiui, Vokietijos policijos universitetas⁴⁴ (Deutsche Hochschule der Polizei, Münster) jau ėmė dėstyti pakankamai naują dalyką „Kriminalistika – kriminalistikos strategijos pagrindai“, kuris yra skirtas kriminalistinėms

⁴⁰ Christe-Zeyer, 2004.

⁴¹ Berthel, R. (2005/2006). Wie sollte Kriminalistik gelehrt werden. *Anmerkungen und Widerspruch zu Robert Weihmann „Kriminalistik Curriculum“* in Heft 11/ 2005, *Kriminalistik*. 2006. Heft 2.

⁴² Berthel, R. (2017). Megatrends und aktuelle Herausforderungen an die Kriminalistik. *Die Kriminalpolizei*, September, 217: <https://www.kriminalpolizei.de/ausgaben/2017/september/detailansicht-september/artikel/megatrends-und-aktuelle-herausforderungen-an-die-kriminalistik.html>

⁴³ Berthel, R. (2017). Megatrends und aktuelle Herausforderungen an die Kriminalistik. *Die Kriminalpolizei*, September, 217: <https://www.kriminalpolizei.de/ausgaben/2017/september/detailansicht-september/artikel/megatrends-und-aktuelle-herausforderungen-an-die-kriminalistik.html>.

⁴⁴ https://www.dhpol.de/departements/departement_III/FG_III.2/profil.php

kompetencijoms, kurias vienodai turi turėti saugumo ir kriminalinės policijos vadovai. Šie gebėjimai, be kita ko, apima įgūdžius objektyviai konsultuoti nusikalstamumo politikos klausimais dėl kriminogeninių situacijų ir policijos reagavimo galimybių, tinkamai paskirstyti personalą ir išteklius, atsižvelgiant į socialinius, politinius ir teisinius reikalavimus optimaliai kontroliuoti nusikalstamumą, taip pat susisteminti metodus, visapusiškai ir pagrįstai nustatyti būtinos informacijos poreikius, kritiškai vertinti su nusikalstamumu susijusias situacijas ir pririnkti jas pagrįstai paneigti arba patvirtinti. Galiausiai šios kompetencijos apima ir gebėjimą jas paversti su nusikalstamumu susijusiomis, tikslinėmis ar regioninėmis strategijomis bei atitinkamomis koncepcijomis.

Tokios į praktiką orientuotos studijos koreliuoja su anksčiau pateikta R. Bertelio ir M. Lappo sąvoka, kai kriminalistikos strategija remdamasi žiniomis apie objektyvią nusikalstamumo situaciją ir gyventojų saugumo jausmą, atsižvelgdama į teises, ekonomines, kultūrinės, istorines, politines ir socialines pagrindines sąlygas, priima strateginius sprendimus, kaip organizuoti nusikaltimų tyrimą, kokiomis priemonėmis kovoti su nusikalstamumu, ir apiformina tai į atitinkamas strategijas ir koncepcijas.

Taigi Vokietijoje kriminalistikos strategija, kuri prieš kelis dešimtmečius buvo pakankamai populiari, bent jau teoriniu lygmeniu, vėl patampa kriminalistinio mokslinio pasaulio diskusijos objektu, išplečiant savo ribas ir nukreipiant savo dėmesį į praktinius aspektus, kriminalinę politiką, ir netgi nacionalinį saugumą.

Kriminalistikos strategija šių dienų aktualijose Lietuvoje

Lietuvoje kriminalistikos strategija mažai nagrinėjama. Tik pas kai kuriuos mokslininkus – H. Malewski, V. E. Kurapka, S. Matulienė⁴⁵, E. Bilevičiūtė,

⁴⁵ Plačiau žiūrėti: Malewski, H. (2013). Kriminalistinė strategija, strategija kriminalistikoje ar kriminalistinės politikos strategija? *Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika. IX. 2 dalių mokslo straipsnių rinkinys*. II dalis. Sudarytojai: Malewski, H., Juodkaitė-Granskienė, G. 17–31; Malewski, H. (2020). Politika na obrzeżach kryminalistyki. *Na obrzeżach polityki. Część dwunasta*. Praca zbiorowa pod redakcją Kosmana, M. 59–72; Kurapka, V. E., Malewski, H. (2019). Научная концепция криминалистической политики в стратегиях органов правопорядка как инновационный прорыв в обеспечении создания общего европейского криминалистического пространства. *Материали міжнародного «круглого столу»*. 84–91; Malewski, H., Kurapka, E., Matulienė, S., Juodkaitė – Granskienė, G. (2016). Die Gesellschaft der Kriminalisten Litauens. Brücke zwischen den kriminalistischen Schulen Ost-, Mittel- und Westeuropas. *Kriminalistik. Heft 8–9*, 525–531; Malewski, H. (2016). Tendencje rozwoju kryminalistyki – utrwalenie modelu „narodowego“ czy współtworzenie europejskiej przestrzeni kryminalistycznej? W: *Kryminalistyka – jedność nauki i praktyki (przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości)*. Redakcja naukowa: Goc, M., Tomaszewski,

Ž. Navickienė, G. Granskienė⁴⁶, – galima rasti samprotavimus šia tema. H. Malewski, V. E. Kurapka kartu su Ukrainos ir Vokietijos mokslininkais – V. Shepitko ir atitinkamai R. Ackermann – prestižiniame vokiškame žurnale „Kriminalistik“ buvo publikavę straipsnį apie bendros Europos kriminalistinės erdvės kūrimą ir visuomeninių organizacijų veiklą, stiprinant tarptautinius santykius. Straipsnyje parodoma kriminalistikos raida už vokiškai kalbančių šalių ribų. Jame aprašoma dabartinė socialinė veikla, skirta jos plėtrai, ypač rytinėse ES šalyse⁴⁷. H. Malewski, V. E. Kurapka ir S. Matulienė diskutuoja, ar yra nacionalinė kriminalistikos politikos strategija teismo ekspertizės srityje⁴⁸. Tačiau mažai kas kalba apie dabartinio Lietuvos kriminalistikos modelio persvarstymo, inkorporuojant kriminalistikos strategiją į kriminalistikos mokslą, kaip savarankišką dalį. Vieni iš nedaugelių mokslininkų, kurie ėmėsi svarstyti kriminalistikos strategiją, kaip kriminalistikos mokslo savarankišką dalį, buvo jau minėtas profesorius E. Palskys bei H. Malewski⁴⁹, kuris argumentavo, kad nėra tikslinga išskirti kriminalistikos strategijos ir performuoti jos į atskirą kriminalistikos dalį. Jo manymu, kriminalistikos strategija, turėdama labiau prognostinę rolę, turi užimti reikšmingą vietą nacionalinėje ir tarptautinėje kriminalistinėje politikoje.

H. Malewski, V. E. Kurapka⁵⁰ jau ne viena kartą buvo rašę, kad reikia harmonizuoti pagrindinių kriminalistikos mokyklų Europoje nuostatas ir praktiką bei suderinti jų taikymo procedūras. Kaip jie teisingai pabrėžė, eurointegraciniai procesai įtakojo ne tik teisėkūros procesus, bet ir mokslą. Taip pat ir

T., Lewandowski, R. 165–177; Малевски, Г. (2014). Проблема соотношения понятий тактики и стратегии в криминалистике и деятельности правоохранительных органов. *Криминалистика* первопечатный. 9, 99–120.

⁴⁶ Plačiau žiūrėti: Bilevičiūtė, E., Kurapka, V. E., Matulienė, S., Navickienė, Ž. (2015). Harmonization of application of special knowledge legal regulation creating the common european forensic science space (subjects and forms). *Political sciences, Law. (International multidisciplinary scientific conference on social sciences and arts)*. Vol. I, 569–576.

⁴⁷ Plačiau žiūrėti: Ackermann, R., Kurapka, V. E., Malewski, H., Shepitko, V. (2020). Schaffung eines einheitlichen europäischen kriminalistischen Raumes, Die Tätigkeit öffentlicher Organisationen zur Stärkung der internationalen Beziehungen. *Kriminalistik*. Heft 6, 355–363.

⁴⁸ Plačiau žiūrėti: Малевски, Г., Курапка, В. Э., Матулене, С. (2017). Судебная экспертиза в Литве – есть ли стратегия государственной криминалистической политики в этой области? *Наукові праці Національного Університету «Одеська Юридична Академія»*. Том XIX, 326–335.

⁴⁹ Malewski, H. (2013). Kriminalistinė strategija, strategija kriminalistikoje ar kriminalistinės politikos strategija? *Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika*. IX. 2 dalių mokslo straipsnių rinkinys. II dalis. Sudarytojai: Malewski, H., Juodkaitė-Granskienė, G. 17–31.

⁵⁰ Kurapka, V. E., Malewski, H. (2021). Po dvidešimties metų... straipsnio „Kriminalistikos mokslas vykdant teisės reformą Lietuvoje“ pėdsakai. *Public security and public order*, (27).

kriminalistika neturi likti be dėmesio, turint omenyje, kad Lietuva jau prisijungė prie bendros Europos teismo ekspertizės erdvės kūrimo proceso.

Taigi Lietuvai reikia tolimesnių mokslinių tyrimų šia tema, nukreiptų ne tik į kriminalistikos mokslo struktūros analizę, bet ir kartu analizuojant Europos Sąjungos tradicinių kriminalistikos mokslo mokyklų kultūrinius, religinius ir istorinius aspektus, norint sužinoti Lietuvos pasiruošimą tokioms permainoms.

Tam Lietuvai reikia jaunų mokslininkų, taip pat ir doktorantūros lygmenyje, kurie galėtų atlikti nacionalinius ir mokslinius tyrimus, projektus šią tema, bendradarbiauti su užsienio universitetais, NVO ir netgi užsienio teisėsaugos institucijomis. Tačiau situacija su jaunais kriminalistikos mokslininkais Lietuvoje yra kol kas ne džiuginanti. Dėl iki šiol nevisai išspręstos problemos dėl kriminalistikos mokslo vietos bendroje mokslų sistemoje⁵¹, o dar labiau dėl nuomonių pliuralizmo dėl pilnos priklausomybės baudžiamosios teisės mokslui, doktorantūros lygmenyje kriminalistikos temoms sunku konkuruoti su grynais teisės tematikomis, nors reikia pabrėžti, kad kriminalistikos tematikos yra taip pat svarbios, aktualios ir netgi turi didelę praktinę reikšmę teisėsaugos institucijoms.

Taigi turi būti išspręstas klausimas dėl mokslų klasifikacijos, tuo tarpu ir kriminalistikos mokslo savarankiškumo ir pilno pripažinimo baudžiamosios teisės mokslu. Tačiau, autorės nuomone, šitas klausimas turi būti nagrinėjamas ne tik tarp mokslininkų jų darbuose ar universiteto lygmenyje, o aukščiau – teisėsaugos institucijų ir vyriausybės lygmenyje, formuojant dar politinį požiūrį dėl kriminalistikos svarbos. Politikai, teisėsaugos institucijų vadovai ir specialistai turi suprasti, kad kriminalistika turi labai daug pasiūlos tiek praktiniais, tiek metodologiniais, tiek taktiniais, tiek strateginiais klausimais.

Išvados

Dabartiniai iššūkiai (Covid 19 ir su tuo susijusi nusikaltimai, pabėgėlių iš Baltarusijos situacija, karas Ukrainoje, nekalbant apie nuolat gresiančius ir sparčiai besivystančius kibernetinius nusikaltimus) priverčia susimąstyti, ar Lietuvos teisėsaugos institucijos yra pakankamai pasiruošusios greitai reaguoti į nusikaltimus ir juos užkardyti bei sėkmingai bendradarbiauti su tarptautinėmis teisėsaugos institucijomis.

Šiame kontekste tikslinga kalbėti, pirma, apie tokį institutą, kaip kriminalistikos strategija, kuri leidžia spręsti paminėtus iššūkius, antra, apie Lietuvos

⁵¹ Kurapka, V.E., Malewski, H. (2021). Po dvidešimties metų... straipsnio „Kriminalistikos mokslas vykdamas teisės reformą Lietuvoje“ pėdsakais. *Public security and public order*, (27).

kriminalistikos sistemos struktūros pertvarkymą, išskiriant kriminalistikos strategiją į savarankišką dalį, siekiant plėtoti kriminalistikos strategiją tiek moksliniu, tiek praktiniu lygmeniu, kad ji galėtų pilnavertiškai atlikti savo rolę.

Atlikus Vokietijos mokslinių šaltinių analizę, galima konstatuoti, kad sąvokos „kriminalistikos strategija“ atsiradimą galima sieti su mokslinėmis diskusijomis, kurios prasidėjo XX a. **trečiajame** dešimtmetyje, kai Augsburgio policijos kapitono Juliero straipsnyje pirmą kartą buvo paminėtas terminas „kriminalistikos strategija“. Nuo to laiko kriminalistikos strategijos klausimai buvo nagrinėjami nemažo būrio mokslininkų, tarp jų galima paminėti Geerdšą, Schäferį, Klinką ir Kordusą, Burghardtą, Zirkę, Janseną ir Finkelį, Kubę ir Schreiberį, Zimmermanną, Forkerį ir kt. Šios diskusijos tęsiamos ir iki šių dienų, pvz. Bertelis ir Lappas.

Lietuvoje, palyginus su Vokietija, tik neseniai buvo pradėta gilintis į kriminalistinės strategijos problematiką. Tik nuo XX a. **aštuntojo** dešimtmečio vykstančios diskusijos apie kriminalistikos strategiją dar nespėjo įgyti tam tikrų moksliskai pagrįstų formų Lietuvos kriminalistikos moksle. Tarp žymių Lietuvos kriminalistų mokslininkų, nagrinėjančių šį institutą, galima paminėti E. Palskį, H. Malewskį, E. Bilevičiūtę, V. E. Kurapką, S. Matulienę, Ž. Navickienę, G. Granskienę ir kt.

Pažymėtina, kad Vokietijos daugiau nei 60 metų besiformuojantys moksliniai darbai šia tema nusipelno didesnio Lietuvos kriminalistikos mokslo bendruomenės dėmesio, nes jie gali tapti pagrindu sava laikiam Lietuvos kriminalistikos mokslo sistemos pertvarkymo procesui. Vokietijos kriminalistikos mokslininkų patirties integravimas į Lietuvos kriminalistiką leis išplėsti tradicinio kriminalistikos mokslo ribas, o tai padidins kriminalistikos veiksmingumą įgyvendinant jos socialinę funkciją bei atidarys kitas perspektyvas kriminalistikai, pvz. būti patariamąja grandine sąsajoje su kriminaline politika ir nacionaliniu saugumu.

Vokietijos mokslininkai kriminalistikos strategiją gretina su kriminalistine politika. Jų nuomone vienas iš pagrindinių valstybinės kriminalistikos strategijos uždavinių – teikti objektyvias konsultacijas politikos formuotojams. Šių patarimų pagrindas – kasdienėje veikloje įgytos žinios apie nusikaltimų atsiradimo sąlygas ir jų apraiškas, taip pat, ir patirtis, susijusi su policijos intervencijos veiksmingumu. Neretai policija tampa patariamuoju pradiniu tašku ir kartu įgyvendinančiąja institucija. Dėl to policija (vadovybė) neišvengiamai tampa labai artima politikai.

Vokiečių literatūros šaltinių analizė rodo, kad nors ir nėra nusistovėjusios nuomonės dėl kriminalistikos strategijos doktrinos ir jos vietos mokslų

sistemoje, bet daugumos mokslininkų yra pripažinta, kad tai – savarankiška kriminalistikos sritis, nukreipta į informacijos vertinimą ir apdorojimą, policijos bendradarbiavimą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, prognostinių veiksnių, strategijų ir koncepcijų kūrimą, žmogiškųjų ir materialinių išteklių planavimą, nusikalstamumo prevencinių priemonių planavimą – ir visą tai darant atsižvelgiant į teisinę ir politinę situaciją.

THE PLACE OF CRIMINALISTICS STRATEGY IN THE SYSTEM OF LITHUANIAN AND GERMAN CRIMINALISTIC SCIENCE

Ilona Tamelė

Summary

This article explores the concept of criminalistics strategy and its place in criminalistics science, based on the structure of German criminalistics science. In criminalistics science, there has been a long-standing discussion among scientists, whose positions on the understanding of criminalistics strategy, its content and its place in criminalistics science are not unanimous and certainly require a detailed scientific analysis and understanding. As a member of the European Union, it is time for Lithuania to rethink the subject of Lithuanian criminalistics and its structure, possibly by refining its structural parts, expanding and incorporating the criminalistics strategy into it. The author has analysed the positions of German and Lithuanian criminalists on the place of criminalistics strategy in the science of criminalistics, systematised and scientifically summarised them.

Keywords: criminalistics, criminalistics science, criminalistics strategy.